

Nr 39.

Ankom till riksdagens kansli den 28 april 1942 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av väckta motioner om pensionsrätt för viss i statens järnvägars tjänst övertagen personal från Sala—Gysinge—Gävle järnväg.

I två till bankoutskottets förberedande handläggning hänvisade likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren under nr 138 av herr *Bäcklund* och den andra inom andra kammaren under nr 189 av herrarna *Eriksson* i Stockholm och *Andersson* i Surahammar, har hemställts, »att riksdagen måtte besluta, att från förutvarande Sala—Gysinge—Gävle järnväg i statens järnvägars tjänst övertagen personal, vilken på grund av förekomsten av liv- och kapitalförsäkring icke tillerkänts pensionsrätt efter övergången i statens tjänst, må, mot det att de till statens järnvägar avstå förenämnda försäkring, erhålla pensionsrätt enligt bestämmelserna för antingen tjänstemän eller för arbetare i statens tjänst».

Beträffande motiveringen för det sålunda väckta förslaget får utskottet hänvisa till motionen I: 138.

Över förevarande motioner har utskottet i vederbörlig ordning införskafat utlåtande från statskontoret, som hört järnvägsstyrelsen.

Järnvägsstyrelsen har anfört:

Vid statens förvärv av Sala—Gysinge—Gävle järnväg den 1 oktober 1937 övergingo i statens järnvägars tjänst bl. a. sex befattningshavare, som hade fått sin pensionsfråga ordnad genom liv- och kapitalförsäkringar, för vilka järnvägsförvaltningen åtagit sig att erlagga viss del av premierna. I och med förstatligandet överflyttades förvaltningens förpliktelser i berörda hänseende på statens järnvägar. Av ifrågavarande befattningshavare anställdes linjearbetaren J. E. Widell såsom ordinarie banvakt, stallkarlen J. H. Johansson såsom ordinarie stationskarl, extra stallkarlen E. A. Sahlström såsom extra ordinarie stationskarl samt chaufförerna E. A. Eriksson, K. F. Hedberg och L. P. Skogh såsom chaufförer vid statens järnvägar.

Sedan Kungl. Maj:t genom beslut den 3 november 1939 medgivit, att anställningshavare, som i samband med statens övertagande av enskild järnväg övergått till anställning såsom tjänsteman eller arbetare vid statens järnvägar och som icke vore delägare i enskild pensionsinrättning, finge erhålla pensionsrätt jämlikt bestämmelserna i civila tjänstepensionsreglementet resp. tjänstepensionsreglementet för arbetare, medgav järnvägsstyrelsen efter därom gjord framställning, att sistnämnda reglemente skulle äga tillämpning å ovannämnda tre chaufförer, vilka voro födda under åren 1896—1900.

Stationskarlen Johansson och extra ordinarie stationskarlen Sahlström, vilka voro födda den 8 augusti resp. 15 september 1878, kunde icke ifrågakomma till erhållande av pensionsrätt enligt civila tjänstepensionsreglementet, enär de vid tiden för Kungl. Maj:ts ovannämnda beslut uppnått den i reglementet stadgade pensionsåldern, 60 år. Då de sedermera efter fyllda 63 år avgingo ur statens järnvägars tjänst, erhöilo de därför endast å försäkringarna utfallande belopp, 4 500 kronor resp. 3 500 kronor. Såsom framgår av de till vederbörande utskott överlämnade handlingarna har stationskarlen Johansson hos Kungl. Maj:t anhållit att mot avstående av försäkringen erhålla pensionsrätt enligt bestämmelserna i tjänstepensionsreglementet för arbetare eller ock att han måtte utöver försäkringen komma i åtnjutande av någon pension av statsmedel, vilken framställning dock icke föranledde någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Enligt den för banvakt Widell alltjämt gällande överenskommelsen äger denne, som är född den 21 april 1887, att vid avgång från tjänsten efter fyllda 63 år utfå ett försäkringsbelopp av 6 500 kronor. Något formellt hinder för järnvägsstyrelsen att medgiva Widell pensionsrätt enligt civila tjänstepensionsreglementet föreligger numera icke, men har någon framställning därom icke gjorts. Därest nämnda reglemente skulle bliva å honom tillämpligt, är han skyldig att avgå ur tjänst redan vid uppnådda 60 år och kan såsom tjänstår i pensionshänseende endast tillgodoräknas den tid, varunder han varit underkastad reglementet. Frågan, huruvida någon del av den föregående anställningstiden vid den enskilda järnvägen och vid statens järnvägar må kunna tillgodoräknas honom, skulle enligt gällande bestämmelser bliva beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

Vid ovan angivna förhållanden anser styrelsen, att nu ifrågavarande motioner icke böra föranleda någon åtgärd.

Statskontoret har anfört följande:

Av järnvägsstyrelsens yttrande framgår, att av de sex befattningshavare, vilka i samband med statens förvärv av rubricerade järnväg övergått i statens järnvägars tjänst och som fått sin pensionsfråga ordnad genom liv- och kapitalförsäkringar, tre anställningshavare, nämligen chaufförerna E. A. Eriksson, K. F. Hedberg och L. P. Skogh, erhållit pensionsrätt jämlikt tjänstepensionsreglementet för arbetare. Då pensionsförhållandena för dessa anställningshavare sålunda synas ordnade på nöjaktigt sätt, lära några åtgärder i motionernas syfte för deras vidkommande icke vara erforderliga.

Beträffande banvakten Widell torde — såsom järnvägsstyrelsen framhållit — något formellt hinder icke föreligga för styrelsen att bereda honom pensionsrätt enligt civila tjänstepensionsreglementet. Med hänsyn härtill lärer riksdagens medverkan icke påkallas för att lösa pensionsfrågan för honom på ett tillfredsställande sätt.

Vad slutligen angår stationskarlen Johansson och extra ordinarie stationskarlen Sahlström, hava de på av järnvägsstyrelsen omförmälda skäl icke kunnat ifrågakomma till erhållande av pensionsrätt enligt civila tjänstepensionsreglementet. Då dessa befattningshavare, vilka övergått i statens järnvägars tjänst den 1 oktober 1937, uppnått den i reglementet stadgade pensionsåldern av 60 år redan den 8 augusti, respektive den 15 september 1938 eller alltså innan ens ett år förflutit efter övergången, kan statskontoret icke finna tillräcklig anledning föreligga för att staten skulle bereda dem pensionsförmåner utöver vad som garanterats dem av deras förutvarande ar-

betsgivare, Sala—Gysinge—Gävle nya järnvägsaktiebolag. I detta sammanhang må jämväl erinras om att enligt de överenskommelser, som på sin tid träffades mellan bolaget och dess anställningshavare i samband med bolagets erbjudande att deltaga i premiebetalningen för en blandad liv- och kapitalförsäkring, uttryckligen förutsatts, att befattningshavarna efter försäkringsbeloppens utfående icke skulle rikta några som helst anspråk mot bolaget om utbekommande av ytterligare pension eller understöd. Härtill kommer, att Kungl. Maj:t genom beslut så sent som den 3 oktober 1941 lämnat en ansökning från Johansson om pension utan bifall.

Vid nu angivna förhållanden anser statskontoret, att ifrågakommande motioner icke böra föranleda någon riksdagens åtgärd.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, hava de i förevarande motioner avsedda sex anställningshavarna under sin tidigare tjänstgöring vid Sala—Gysinge—Gävle järnväg fått sin pensionsfråga ordnad genom liv- och kapitalförsäkringar. Efter järnvägens förstatligande den 1 oktober 1937 hava tre av dem, nämligen chaufförerna E. A. Eriksson, K. F. Hedberg och L. P. Skogh mot avstående av försäkringarna erhållit pensionsrätt jämlikt tjänstepensionsreglementet för arbetare, varjämte — enligt vad som upplysts — banvakten J. E. Widell torde komma att beredas pensionsrätt enligt civila tjänstepensionsreglementet. Beträffande ifrågakommande fyra anställningshavare synas fördenskull några åtgärder i motionernas syfte icke vara erforderliga från riksdagens sida.

Utskottet.

Vad härefter angår stationskarlen J. H. Johansson och extra ordinarie stationskarlen E. A. Sahlström, hava dessa icke kunnat ifrågakomma till erhållande av pensionsrätt enligt civila tjänstepensionsreglementet, enär de vid den tidpunkt, då möjlighet bereddes till pensionering enligt beslut av Kungl. Maj:t den 3 november 1939, redan uppnått stadgad pensionsålder, 60 år. De hava sedermera vid avgång ur statens järnvägars tjänst hösten 1941 endast erhållit å försäkringarna utfallande belopp, utgörande respektive 4 500 kronor och 3 500 kronor. Enligt vad utskottet inhämtat, kan såväl Johansson som Sahlström åberopa en långvarig anställningstid vid förutvarande Sala—Gysinge—Gävle järnväg. Med hänsyn härtill förefaller det sätt, på vilket deras pensioneringsförhållanden ordnats, föga tillfredsställande. Det synes fördenskull böra övervägas, huruvida icke även i förevarande två fall ett utbyte av kapitalförsäkringarna mot årliga pensioner skulle kunna komma till stånd. Emellertid äger utskottet icke möjlighet att på grundval av nu tillgängliga handlingar framlägga något förslag härom, än mindre överblicka, i vad mån ett beslut om pension i förevarande fall skulle kunna medföra konsekvenser i fråga om andra övertagna järnvägar. På grund härav anser sig utskottet icke för närvarande kunna taga ställning till pensionsfrågan. Utskottet vill i stället förorda, att denna fråga göres till föremål för utredning genom Kungl. Maj:ts försorg, om möjligt inom sådan tid, att förslag i ämnet kan föreläggas 1943 års riksdag. Däräst pension anses böra beredas ifrågakommande två anställningshavare, synes det

skäligt, att pensionsförmånerna — givetvis i utbyte mot försäkringsbeloppen — få utgå från den tidpunkt, då anställningarna vid statens järnvägar upphörde.

Enligt vad utskottet inhämtat, förekommer det vid vissa andra av staten övertagna eller till övertagande avsedda enskilda järnvägar, att personalen fått sin pensionsfråga ordnad genom liv- och kapitalförsäkringar. Järnvägsstyrelsen synes emellertid i möjligaste mån eftersträva en avveckling av denna form för pensionering genom personalens inordnande under de statliga pensioneringsbestämmelserna. Möjligen kunna härvid uppkomma fall av likartad beskaffenhet med de ovan två omförmälda. Den av utskottet i det föregående förordade utredningen bör givetvis omfatta även dylika fall.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen, i anledning av förevarande motioner I: 138 och II: 189, ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag i fråga om utbyte av liv- och kapitalförsäkringar mot pensioner till viss personal vid av staten övertagna enskilda järnvägar.

Stockholm den 28 april 1942.

På bankoutskottets vägnar:

BJ. HOLMGREN.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från f ö r s t a kammaren: herrar Åkerberg*, Berling, Friggeråker, Sundvik, von Horn*, Leander, Sylwan* och Albertsson;

från a n d r a kammaren: herrar Holmgren, Andersson i Falkenberg*, K. A. Westman*, Hall*, Andersson i Munkaljungby*, Hilding, Sundberg och Ericsson i Kinna.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.